

MIRJANA ĐURĐEVIĆ

DEDA-RANKOVE
RIBLJE TEORIJE

■ Laguna ■

Copyright © 2010 Mirjana Đurđević
 Copyright © 2010 ovog izdanja, LAGUNA

1.

Jutarnje vesti

Zvrrrr! Zvrči hotelski telefon, Pariz, nedelja sabajle, sedam ujutro. Ispod čaršava se kobeljaju neke ruke i noge, pa se ukaže žena, skoro bez grudi, sanjivo pipa rukom po noćnom stočiću, traži naočari, a zatim i telefon.

– Halo?... *What?*... Bato, ti si? Šta se desilo, koliko je sati?... Molim? Šta kažeš?... Polako! Smiri se, iz početka... Kada?... Kako?... Ne razumem, kako... Čekaj, dolazim odmah, iz ovih stopa... Ne znam kako, snaći ću se... Javiću ti se s aerodroma čim budem znala, da me sačekaš... Javiću se, dolazim, zdravo!

Ustaje, visoka je, i potpuno gola, vižljasta, tela pre dečaćkog nego žene od gotovo pedeset godina. Mota se kao muva bez glave po nevelikoj sobi, bez reda uzima stvari i spušta ih na drugo mesto, očito ne zna šta radi. Ne obraća pažnju na čoveka u prugastoj pižami, zakopčanoj do grla, koji sada već sedi na drugoj polovini kreveta.

– Pobogu šta se desilo? – pita, dok i on traži svoje naočari.

– Bogdan je mrtav – odgovara žena, stala je u pola pokreta, s torbicom sa toaletnim priborom u rukama, izgleda da je to tražila.

– Bogi? Kako mrtav? Stvarno mrtav? Kako?

– Ne, polumrtav, delimično mrtav, mestimično, ne pričaj koješta, mrtav! Ubijen, Bata mi je sad javio – ironija u glasu prelazi u histeriju. – Idem za Beograd, odmah.

– Čekaj, kad je ubijen, kako? Polako, smiri se.

– Izgleda preksinoć, ne znam kako, idem za Beograd.

– Kako preksinoć, sad ti javlja, mi smo juče stigli, nije mi jasno?

– Šta ti nije jasno? Bogdan je radio u Službi, šta si očekivao, da će momentalno da jave na CNN-u da je ubijen visoki službenik državne bezbednosti, tri dana pošto su raskrstili s organizovanim kriminalom? – Žena spušta torbicu na pod, odvrće i zavrće slavine, namešta mlaku vodu, pa opkoračuje bide i seda.

– Seko! Aman! Šta to radiš? Nasred sobe! I ti i ko tu gadost postavi nasred sobe!

– Glišo, nisam ja kriva što su učesnike kongresa o *fuzzy* skupovima smestili u kupleraj na Pigalu! Sa spratnim kupatilom. Ti, ako ti nešto smeta, okreni glavu, izađi napolje, radi šta hoćeš, ja žurim, ne mogu da idem na drugi kraj hodnika. A ovo što ja radim se zove održavanje lične higijene, kad već pitaš i ako nisi znao.

– Dobro, dobro. – Doktor Glišić, za prijatelje Gliša, leže potrbuške, podiže se na laktove, i nastavlja buljeći u zid: – I kakvo sad idenje za Beograd, znam da si uznemirena, razumem, ali ti sutra imaš izlaganje.

Seka sedi, ruku opuštenih niz telo, na bideu iz koga pršti voda na sve strane i prska je po licu kroz one njene mršave

raskrečene noge, što Gliša, okrenut, srećom ne vidi, jer bi još kakvu traumu navukao, i nekontrolisano klima glavom levo-desno.

– Ja sutra imam Bogijevu sahranu. Idem odmah. Ti tamo reci da imam smrtni slučaj u porodici.

– Mislim da preteruješ. U porodici! Pa nije ti Bogi... Hajde, popićemo kafu, doručkovati, pa da razmislimo.

– Nemam o čemu da razmišljam, idem. Je l' shvataš ti da je Bogi bio Batin najbolji prijatelj, celog života? Da Bata nikoga sem Bogija i mene nema. Nije imao. Sad ima samo mene. Potrebna sam mu, idem. Bez diskusije, otišla sam!

Bata i Seka, i njihov Bogi, čuveni trio! Slušao je o njima godinama u Americi, Sekine priče iz detinjstva, mladosti. Bata, svog šuraka, je poznao, naravno, i voli ga kao da je njegov rođeni brat, ali Bogi je bio samo lik iz priča. Upoznao se sa njim pre nekoliko godina, kada su se definitivno vratili, kad je dobio katedru, a Seka mesto u institutu i... Pa, Bogija sa kojim se upoznao nikako nije uspevao da poveže sa Sekinim pričama. Što sada i nije važno, s obzirom da je mrtav. A Seka je očito već navukla gaće i oblači se za put. Pa se Gliša jako polako okreće na leđa, da se opet ne ušine:

– Dobro, ako si tako odlučila. Sad ću i ja da se obučem, da siđemo dole, da probamo da izađemo na internet, na *Travelocity*, da vidimo je l' ima aviona.

– Ma kakav internet, zvaću taksi za aerodrom, sa recepcije. Mora da ima nešto. Molim te, spakuj posle i moje stvari, vrati ih ti u Beograd, idem samo s tašnom, ne mogu sad to. I, Glišice – žurno mu prilazi, već u letnjoj haljini, obuvena, sa velikom tašnom preko ramena, i ljubi ga u obraz – nemoj da brineš. Snaći ću se. I preživewu, jaka sam ja.

Da ćeš ti preživeti, to znam, misli Gliša dok i on nju ovlaš ljubi u obraz. Ali za sebe nisam siguran da ću tebe preživeti.

Mlada žena, u majici do pola butina i farmerkama, osvrće se po raskrsnici Jurija Gagarina i Gandijeve, traži taksi. Ponedjeljak je, osam ujutro, ona zapravo nikuda ne žuri, samo bi htela da stigne do grada pre nego što počne paklena vrućina. A već je pretoplo, ma nije si ni ohladilo noćas. Nailazi neki razdrndani taksi, vidi da su mu sva četiri prozora otvorena, hvala bogu, zaustavlja ga pa seda pozadi, po dijagonali od vozača. Tip se okreće i gleda je, sad, da li što je sela pozadi, to ovde nije običaj, ili... Da!

– U dvadeset deveti – kaže. Tip međutim i dalje bulji, ne pomera se, čoveče, nije se brijao tri dana, verovatno ni umio, znaš kad bi takav vozio taksi negde po civilizaciji. Ma šta blene? Aha! – U policiju, u Dvadeset devetog novembra, izvinite.

– Pa to te pitam, sestro, ako si mislila da ću da te vozim u blok dvajes' devet, ne vozim kratke relacije. Važi, polećemo!

Nisu baš leteli. Saobraćaj je gust i za ovo doba dana i uopšte. Kud se ovaj narod vozi kô pomahnitao po ovim raskopanim ulicama koje, čini joj se, ne proširuju, nešto drugo rade, bog sveti zna šta? Ako pristane, moraće da nabavi kola. Dobro, službena kola, možda se tu sad nešto promenilo, ipak... Gleda buljke ljudi na autobuskim stanicama kraj kojih prolaze, deluju već znojavo i besno. U osam ujutro, čoveče! Kako i ne bi, komarce nisu prašili vekovima, misli i češe domali prst na nozi, ispod kaišića sandale, i tu ju je skot

noćas ujeo, a temperatura nije spala ispod trideset, ni preko noći, već dve nedelje. I kola i erkondišn. Koliko će sad ova vožnja da košta? Dobro, zna otprilike, desetak dolara, ali koliko je to u odnosu na platu? Malo, mnogo, neplativo? Kô s Marsa da je pala, oseća se kô s Marsa da je pala.

Nije pala s Marsa, ispala je iz taksija kod službenog ulaza u stanicu, gde joj je neki klinac u uniformi tražio ličnu kartu, pa onda telefonirao gore, pa joj dao neki bedž, karticu na kojoj piše „*Visitor*“, kô da je s one strane bare, i konačno je propustio unutra. U kabinet načelnika Odeljenja za krvne i seksualne delikte ušla je, hvala na pitanju, bez pretresa. Većita sekretarica svih načelnika za krv i seks od dvadeset devetog novembra četrdeset četvrte do danas, Soka, devojka u ranim stotim, samo je klimnula glavom, imala je nekog na vezi, i odmahнула joj rukom prema tapaciranim vratima. Sveže tapacirana, možda su i blindirana, promene, pomisli i upade unutra:

– Čao Laki, ljubavi. Slušaj, znam da je danas trebalo definitivno da ti odgovorim vraćam li se na posao ili ne, al' ne mogu. Jednostavno ne mogu! Sa Docom ništa ne mogu da se dogovorim, postavlja neke somnambulne uslove, drami, luduje, jedino smo uspeli da se nagodimo da početkom avgusta nekako uzme desetak dana i dođe, pa da vidimo. Glupo bi mi bilo da zavlačim, ili tebe ili njega...

– Čekaj! Stani! Dobro jutro, Hari. Prvo dobro jutro. – Laza, načelnik Odeljenja za krvne i seksualne delikte sadašnji, izgleda kao da bi hitno morao da kaže „laku noć!“, a ne „dobro jutro“, i padne u komu. Da l' se i on noćas jurio s komarcima ili... – Pa onda sedi. I reci hoćeš li kafu, ili nešto drugo. Evo ti *Politika*, imam hitan sastanak, vraćam se za petnaestak minuta, ne više. Prićaćemo kad se vratim.

– Ma ako si u frci nema veze, idem, eto samo to, da ne mogu još da odlučim. Mogla sam to i telefonom, al' dogovorili smo se, ajde idem, čoveče, na šta ličiš, kad te vidim tako izbečenog pitam se da l' je ovo ponovo posao za mene ili...

– Ćuti bre malo! I sedi. Nigde ne žuriš, radi ti erkondišn, imaš novine, stići će ti kafa, vraćam se brzo. Ćao – i izađe napolje.

Ostade sama s *Politikom* koja je sada šarena, u boji, nikako da se navikne na to, ni da je kupuje. Dobro, čitamo novine otpozadi, kako je i red na Balkanu. Poslednja strana, vremenska prognoza, pakao se nastavlja u kontinuitetu, pretposlednja, TV program, to ne pratimo, idemo dalje, oglasi, oglasi, oglasi, čitulje, da vidimo je l' neko diplomirao. Molim? Šta...

Naš dragi

BOGDAN BANDUKA – BANDA

tragično je preminuo 11. jula 2003. godine.
Kremacija će se obaviti na Novom groblju, 14. jula 2003, u 13 časova.

Njegovi: Zora, Miloš, Dušica i Jelena

Sedi i gleda. Pa preleti pogledom preko par službenih čitulja, gotovo identičan tekst, samo je tu sada umesto porodice potpisana neka BIA, pa se vrati na ovu, malu, bez slike, bez... Dvaput se hvatala za rukohvate fotelje, da ustane, da ode, da... ali joj je dupe bilo teško dvesta kila, nije bilo šanse

da se pomeri, pa sedi i gleda, gleda, gleda. I ne vidi Lazu koji se vratio, stoji naslonjen na zid kraj vrata.

– Videla si?

– Gledam. – Hari bi da počne da funkcioniše, ali joj loše ide. Još je u šoku. – A ti, nisi smeo da mi kažeš, pa si mi poturio novine? Jebote, Laki, u petak, to je bilo u petak, a ti mi u ponedeljak poturaš novine?

– Polako! Nađen je u subotu. I zvao sam te, nisi bila kod kuće. Dva dana te zovem. Nisam hteo sinoć, posle deset, nije bilo svrhe, dogovorili smo se za jutros.

– Jao! Bila sam kod mojih, za vikend. Izvini. Nije ti palo na pamet da me potražiš tamo?

– Kao što tebi ne pada na pamet da uzmeš mobilni? Ili da mi javiš kad negde otputuješ?

– Neću mobilni, toga sam se ratosiljala. Tačka. I ne radim u policiji da bih ti javljala kad... Izvini. Ne mogu da dođem k sebi. Ipak, poturaš mi novine? Namerno si to uradio, nisi smeo da mi kažeš?

– Ne znam, i jesam i nisam. Imao sam sastanak. I nisam znao kako da ti kažem. Izvini sad ti.

– Ništa, preživeću. Šta se desilo?

– Ne znamo. Liči na likvidaciju i ne liči. Ubijen je u svojim kolima, na sto metara od kuće. Kola su bila parkirana, prozor otvoren, jedan metak, spolja, iz blizine, u čelo. Neki klinici su pravili žurku u komšiluku, prangijali cele noći, pa niko nije obratio pažnju na pucanj. Našao ga je neki matori koji je ujutro šetao kera, video otvoren prozor na kolima i zavirio.

– Oružje?

– Bereta, kratka devetka. Da mi je do zezanja, prljava inspektorko Harijeta, sad bih te pitao gde si bila u noći između

petka i subote. Al' nije. Pištolj je nađen u žbunju, nedaleko odatle. Radi se na njemu.

– Uh! Idem. Ne mogu da slušam. Idem. I... bila sam kod mojih, već u petak u podne. I odavno ne nosim nikakav pištolj, beretu sam vratila, kad sam odlazila, možda negde i potvrdu imam.

– Kuda ćeš sad? Sahrana je u jedan, sedi ovde, vidiš da se lepo 'ladimo, napolju je već pakleno. Idemo posle zajedno. Sedi.

– Idem, kažem ti. Ne znam gde ću al' ne mogu da sedim ovde, pusti me, moram da budem malo sama, da svarim.

– Doći ćeš na groblje?

– Hoću. Vidimo se tamo. I... biću negde sa strane, potraži me, pa ćemo posle na piće, važi?

– Kako hoćeš.

– Samo još nešto, Banda je imao dve ćerke. Ko je Miloš iz čitulje, na prvom mestu posle Zore? Greh iz mladosti?

– Ne. Ovaj... Miloš još puni pampere. Dobio je sina pre dve godine. Zato ne znaš za njega. Zora jedva ostala živa na porođaju, u četres' pet.

– Odjebo na kraju i sina? Svaka čast! Pa pravo na prvo mesto u čitulji! *Shit!* Čao! – reče Hari i ode, pitaj boga kuda.

Sićušna lepuškasta žena, u ranim četrdesetim, stoji pred ogledalom u kupatilu. Ne gleda se, na očima drži komadiće vate natopljene tejom od kamilice. Pa ih spusti nazad u lonče, umije se, obriše, i dalje se ne gleda, valjda je crvenilo bar malo ublaženo, a ako nije – šta da mu radi. Odlazi u sobu, kanda malo pocupkuje u hodu, i iz ormana vadi svi-lenu haljinu, crnu na sitne bele tufnice. Pa iz kutije sandale,

crne elegantne sandale, ručni rad, sa potpeticom srednje visine, tri-četiri santimetra, ne, leva ima pet-šest santimetara, kada se bolje pogleda, desna je niža. Obuva sandale preko finih crnih čarapa koje već ima na sebi, pa prebacuje haljinu preko glave, pazeći da ne pokvari punđu na potiljku. Otvara vrata druge sobe, gde za stolom sedi devojkica, već sređena za izlazak, i crta.

– Hajdemo, zlato. Polako spakuj bojice, pa da krenemo na groblje.

– Idemo kod bake i deke? – pita dete, ne gleda u majku, već pažljivo ređa olovke u šarenu plehanu kutiju.

– Ne, Marija, idemo da se pozdravimo sa tatom – sad žena sklanja pogled u stranu.

– Videću tatu!? – devojkica se izgleda obradovala, brzo zatvara kutiju i skače sa stolice, još previsoke za nju.

– Ne, nećeš ga videti. Prićaćemo kad se vratimo kući. Tamo samo budi dobra i mirna, nemoj mnogo da zapitkuješ, prićaćemo posle.

– Zašto ga neću videti, ako idemo da se pozdravimo? Kako to?

– Molim te, Marija. Strpi se sad. Prićaćemo posle, sad moramo da krenemo.

Uzima devojkicu za ruku, pa ključeve od kola i torbicu sa pijanina u velikoj sobi i izlaze iz stana, jednog od onih što se zovu „salonski“.

Za kompjuterom sedi plavuša raskošnih oblina, ne baš u prvoj mladosti, tridesetak, plus-minus dve-tri, pre plus nego minus. Gricka zanokticu pored zalepljenog dugačkog crvenog nokta i uzdiše u ekran.

– Rajka, prekuca li mi najzad taj govor?

Na vratima male kancelarije ukazuje se strogo lice bivše muškarčine, šefa, taj je već negde oko šest banki.

– Sad ću šefe, odmah. Uf, ne mogu da se skoncentrišem, strašno!

– Strašno jeste, a sad već i strašno žurimo, prema tome kucaj, nemoj da se koncentrišeš. I udaraj velika slova, da ne vadim tamo naočari.

– Je l' dosta četrnaestica, *Times Roman* font?

– Šta pričaš?

– Ništa, nema veze, udariću vam šesnaesticu, pa će i duži da bude.

– Nego, je l' ideš i ti na sahranu?

– A što pa da ne idem? I meni je Banda bio kolega i prijatelj. Nije samo vama, šta sam ja gora?

– Ma ko ti kaže da si gora, nego... Slušaj Rajka, moram nešto kao otac da ti kažem, to tvoje oblačenje, kako da ti kažem, naročito sad kad je leto. Pa ovde su sve mladi ljudi, u snazi i, ovaj... mnogo ih bre izazivaš. Baš si se obukla za sahranu, s tim dekolteom i svim tim cvećem. Mogu bre s vencem da te zamene. Zato te i pitam. Izvini, stvarno, ali moram da ti kažem, kao stariji, kao da si mi ćerka.

– A je l' mogu ja vama, šefe, nešto da kažem, kao ćerka? Pre jedno deset godina, kad sam došla da radim ovde, čini mi se da vam ništa nije smetalo moje oblačenje. I da vam ni sada ne smeta moje oblačenje, nego ti mladi, u snazi! Izvinite sad malo vi. Kô otac. Ako hoćete baš da znate, namerno sam se ovako obukla za sahranu. Da na toj sahrani bude i nekog živog. Banda je voleo život, eto zato! – Oči su joj se napunile suzama, iz izraza lica baš nije najjasnije da li je sa-

mo uvređena ili je i Bogdan Banduka, zvani Banda, umešan u te suze.

– Rajka, ćuti i kucaj. Svima nam je teško.

– Pobogu Miro, možeš li više da prestaneš da plačeš? Celo jutro! Malo je što oni odozgo leleću, još i ti ovde, šta ti je?

– nervozno pita starija gospođa, motajući se po kuhinji i sudarajući se sa mlađom, debeljuškastom ženom, svom uplakanom.

– Kako Mama šta mi je? Kad pomislim na Zoru, samu s troje dece koju tek treba izvesti na put, a ono najmanje, siročić, tek prohodalo. Kad zamislim sebe u njenoj situaciji, a ja još i ne radim... – pa opet udari u plač.

– Pa nemoj da zamišljaš sebe u njenoj situaciji, jer mog sina niko neće da ubije. Nije kriminalac. Ni pandur. Ili već šta je onaj bio. Dođe mu na isto!

– Mama, nemojte tako! Vi ne znate kako je Bogdan bio pažljiv otac i muž. Duša od čoveka.

– Da, znaš ti. I ko je on bio i šta! Svi su oni isti, ti što ih ubijaju po ulicama – na šta se mlađa žena opet zaceni od plača.

– Molim vas! Čovek je mrtav, imajte malo poštovanja! Ne dirajte te plehove! Potopila sam ih da se raskisele, ja ću kad se vratim, samo sam vas zamolila da dođete da postavite deci ručak u dva, ništa drugo. Ako vam je i to teško, niste morali. Mogli su i sami, veliki su već – opet jecaj, valjda se opet setila onog Zorinog najmlađeg.

– Pa nisam ni mislila da ih ribam, samo ih pomeram, vidi kako si ovo ostavila, samo će se preturiti i isprospati. Ti ako si luda da tri dana pečeš pite za crnogorske

pogrebne svetkovine, peci. A ja da za njima ribam plehove na pamet mi ne pada, dabogda se otcepili, sutra!

– Mama! Ostavite te plehove kad vam kažem! I, Bogdan je bio rođeni Beograđanin, samo da znate, poreklom iz Like, a ne iz Crne Gore – novi jecaj.

– Kao što su i ovi što celo jutro lupaju u plafon rođeni Beograđani!? Kô krdo bivola. Sve ti je to isto, Ličani, Crnogorci, krdo! Ne umeju dostojanstveno... A šta si se ti tako u crno zavila? Je l' znaš ti koliko je napolju vrućina? Nemaš pojma! Pa da, muž ti je obezbedio erkondišn, da 'ladiš klimakterijum, a ja se jutros zamalo nisam ispred kuće onesvestila, kad sam krenula ovamo. U crno! Ne misliš da je to malo neumesno, za komšijom?

– Mama! Dosta! Može valjda za sirotim čovekom neko i crninu da obuče, makar za sahranu – zaceni se od plača.

– Malo ih ima, krdo crnih bivola i bivolica. U plafon, a evo ih sad čujem i po stepenicama, stampedo.

Mira Komšinica je više ne sluša, otrčala je u drugu sobu, stoji iza zatvorenog prozora i gleda desetak ljudi i žena u crnom koji izlaze iz zgrade i smeštaju se po limuzinama. Pa uze telefon da pozove taksi.

2.

Dug

Hari je prepodne provela lutajući gradom. Vrućinu nije osećala, valjda od mučnih slika koje su joj izlazile pred oči. Nije mogla da se otrgne. Nije mogla da prestane da ga zamišlja sa rupom na čelu, u nekim kolima, pao preko volana, ne, pao u stranu ili... Pomisli kako je ljudima koji nikada nisu videli rupu na čelu lakše, njihove slike liče na američke filmove u tehnikoloru, glumci su samo ušminkano mrtvi, samo zadržavaju dah, i to se oseća na slici. Makar i kada je samo zamišljaš. A kada znaš, kada tačno znaš kako... Hari i Banda su se i upoznali oko jedne rupe na čelu. Mnogo veće nego što ju je u Bandinoj glavi mogla napraviti kratka devetka. Nije joj tada bilo jasno šta će ljudi iz Službe na njenom slučaju, ni sada joj nije jasno, ako ćemo pošteno. Da je to jedino što joj nije jasno, dobro bi bilo.

Na Novo groblje ušla je sa gornje strane, sa Severnog bulevara. Mnogo ranije, još oko podne, pa je sedela po nekim klupama, pila vode sa česme, opet malo sedela, tek sad primećuje da je napravila plikove po nogama, hodajući satima